

STANISLAW NAWROCKI:

**HITLEROWSKA OKUPACJA WIELKOPOLSKI W OKRESIE
ZARZADU WOJSKOWEGO***

(1939. szeptember—október)

(Poznan, Instytut Zachodni, 1966. 288 o.)

A hadműveleteken túlmenően a hadművészeti szakirodalomban kevés olyan tanulmány jelent meg nemzetközi vonatkozásban is, amely nemcsak a katonai események leírásával emel-

kedik ki, hanem a hadműveletek befejezése után kibontakozó katonai közigazgatás kérdéseit is taglalja.

Nawrockinak, a Poznani Egyetem docensének és levéltárosának jelen munkája ezeket a kérdéseket ismereti és számunkra különös jelentősége van azért, mert a második világháború kezdetén kialakult katonapolitikai helyzet teljes megvilágítását nyújtja.

A munka a nagyon kevés szakirodalmi termék ismertetése után — a források elemzésén túl — tárgyalja az 1939. szeptember 1. és 10. között zajló hadi eseményeket, bírálja a lengyel védelmi szervezetet és főként azt a politikát, amely a korábbi politikai szerződések iránti bizalomból elhanyagolta a megfelelő haditechnikai felszerelést. Térképen ismerteti a katonai egységek elhelyezését Nagy-Lengyelország területén a háború kiindulásának napjától kezdődően az egyes napok folyamán bekövetkezett változásokig. Ugyanakkor a német csapatok lengyelországi betörésének előnyomulását is térképen rögzíti, melyből a bekerítő hadműveletek menete is megállapítható.

Általában a térképek a Wehrmacht előnyomulását még azok számára is

* Nagy-Lengyelország német megszállása a katonai közigazgatás idején.

érthetővé teszik, akik a lengyel szöveget nem értik meg.

A könyv egy másik fejezete a lengyel nép és főként a szegényparasztnak és munkástömegek helyzetével foglalkozik, bemutatva a hadműveletek idején is kibontakozó népi ellenállást, amelyet a német egységek kegyetlenül elfojtottak. A népi milícia nem tudta ugyan visszatartani a reguláris katonai egységekkel együttműködően sem a fasiszták előrenyomulását, de minden esetre állandó jelenlétével zavarta a katonai akciók elképzelés szerinti végrehajtását.

Részletesen taglalja a könyv a katonai adminisztráció működését mind a háború idején, mind pedig a katonai akciók befejezése után. Ismerteti a legmagasabb fokú, az egyes vajdaságokat összefogó hitleri államszervezetet, annak minden elnyomó funkcióját a lengyel lakossággal szemben, továbbá a lengyel gazdaság háttérbeszorítását a faszizmus érdekeinek megfelelően. Külön foglalkozik a pozsnai katonai kerület közigazgatásával, majd a polgári közigazgatás katonai irányításával és ezen belül a járásokkal, a városi és községi tanácsokkal, amelyeknek személyi összetétele nyilvánvalóan a faszizmusnak megfelelően

megváltozott. A lengyel nép teljes lefegyverzése után a tömeges letartóztatások és a mindenre kiterjedő jogfosztás következett: a népesség nagy részét kitelepítették, táborokba vonták, bevezették a kényszermunkát, korlátozták az oktatást, megsemmisítették a korábbi népi intézményeket, különleges jogokkal ruházták fel a németajkú elemeket. A politikai szervezkedést voltaképpen csakis azok számára engedélyezték, a lengyelek közül legfeljebb olyanok élhettek politikai jogaikkal, akik árulókként szerepeltek.

Mindezek után ismerteti a megszállókkal folytatott harcok különböző formáit, a lengyel lakosság sztrájkját már 1939 októberében, a németekkel való érintkezés teljes megszüntetését, mindenféle társadalmi kapcsolatok felszámolását, a haladást szolgáló rádióhírek terjesztését, az ellenállási szervezeteket, azok jelentőségét, azt a földalatti propagandát, amely még a faszizmus jelenléte idején is az új népi Lengyelország kibontakozásának körvonalait mutatta be.

A könyvet orosz és angol nyelvű összefoglaló, valamint név- és helymutató egészíti ki.

Komoróczy György